

Soukromí pacienta a mlčenlivost zdravotnického pracovníka

Michal Koščík

Pravidla pro mlčenlivost lékaře/zdravotníka

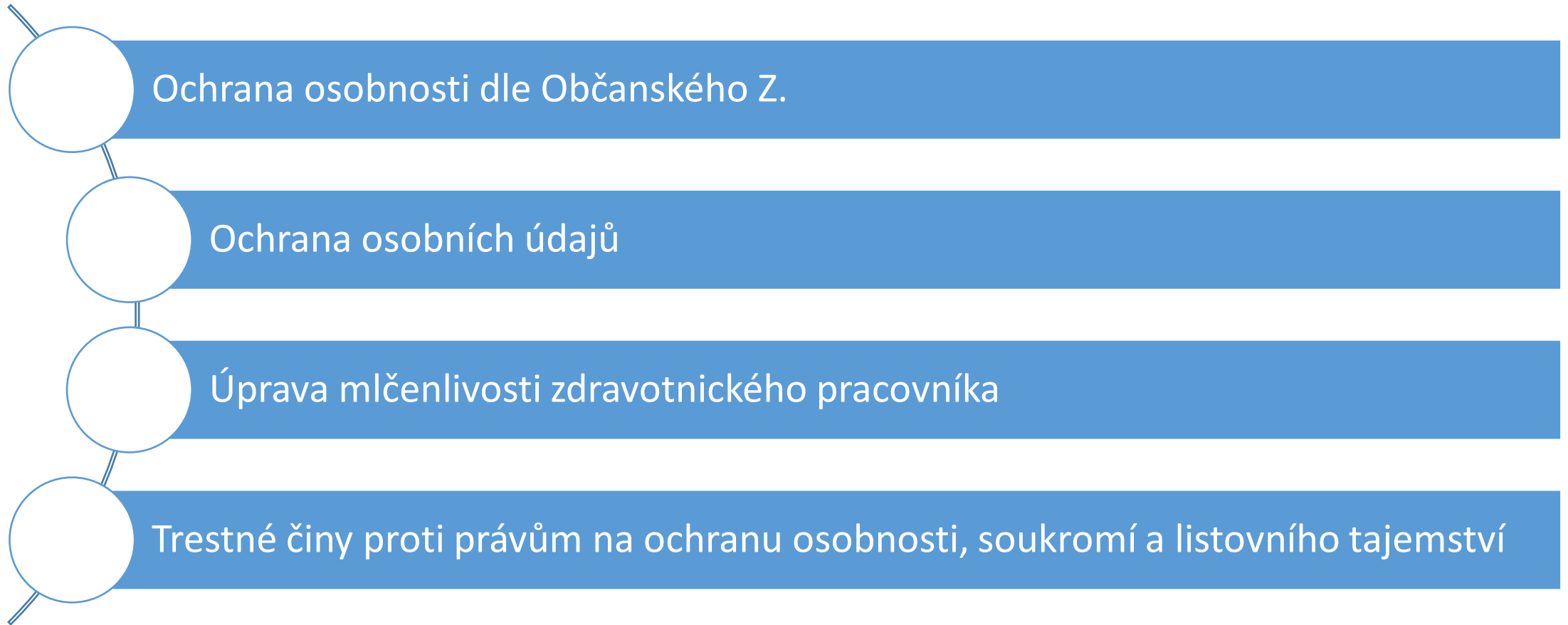
- Se vztahují i na studenty lékařských fakult
- Nevztahují jen na informace podané ústně, ale také na fotografie, nahrávky a zacházení se zdravotnickou dokumentací
- Za porušení těchto pravidel hrozí:
 - Pokuta
 - Vyloučení ze školy
 - Odnětí svobody
 - Zákaz činnosti
- Nemocnice požadují proškolení o otázkách mlčenlivosti před nástupem na praxi

4 Otázky

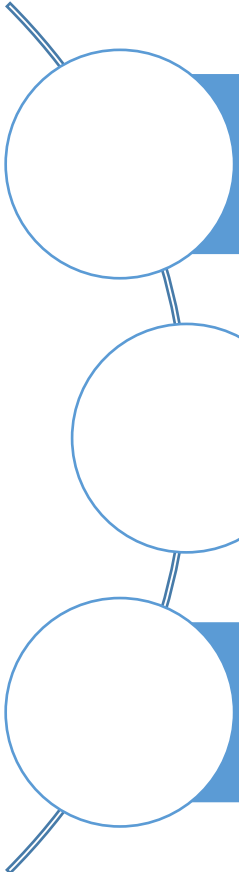
- Koncept soukromí a osobních údajů
- Koncept mlčenlivosti zdravotnického pracovníka
- Zacházení se zdravotnickou dokumentací
- Komunikace s rodinnými příslušníky a orgány veřejné moci

Právní koncept soukromí

Soukromí pacienta

Listina základních práv a svobod (Čl. 10)

Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Soukromí

Právo nebýt součástí veřejnosti

- Právo na „osobní oblast“
- Právo zadržovat informace o sobě
- rozhodnout zda a jakým způsobem mají být skutečnosti jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným (Pavlík),
- Spojené státy: Right to be let alone

Právo na soukromí se vztahuje na každou fyzickou osobu, bez ohledu na věk či svéprávnost

Pravidla občanského zákoníku

Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu

- zákonný důvod,
- svolení:

Bez svolení nelze:

- narušit soukromé prostory člověka,
- sledovat jeho soukromý život,
- pořizovat zvukový nebo obrazový záznam,
- využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou,
- takové záznamy o jeho soukromém životě šířit.

Ochrana podoby člověka

Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením.

Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením.

Specifické předpisy ve zdravotnictví

§28 Pacient má při poskytování zdravotních služeb právo:

- na úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost a respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb v souladu s charakterem poskytovaných zdravotních služeb,
- odmítnout přítomnost osob, které nejsou na poskytování zdravotních služeb přímo zúčastněny, a osob připravujících se na výkon povolání zdravotnického pracovníka,

Jak získat souhlas

Písemně

Ústně

Konkludentně

Co se může stát?

Civilní odpovědnost

- Upustit od zásahu a odstranit následek
- Odčinit újmu a duševní útrapy
 - Omluva (morální satisfakce)
 - Odškodnění

Trestný čin

- Kdo, byť i z nedbalosti, poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání a způsobí tím vážnou újmu na právech osoby:
 - Odnětí svobody (1-8 let)
 - Zákaz činnosti

Fakultní předpis

- Disciplinární odpovědnost
 - Napomenutí
 - Podmíněné vyloučení
 - Vyloučení ze studia

Poskytovatel je povinen zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb.

Zdravotnická dokumentace

Zdravotnická dokumentace ZOZS

- Poskytovatel je povinen vést a uchovávat zdravotnickou dokumentaci a nakládat s ní podle tohoto zákona a jiných právních předpisů.
Zdravotnická dokumentace je souborem informací podle odstavce 2 vztahujících se k pacientovi, o němž je vedena.

Forma

Listinná

Elektronická

Souběžná

Nahlížení do zdravotnické dokumentace

Zdravotníčtí pracovníci

- osoby se způsobilostí k výkonu zdravotnického povolání
- v přímé souvislosti s poskytováním zdravotních služeb
- v rozsahu nezbytně nutném pro výkon povolání
- z důvodu splnění úkolů podle tohoto zákona nebo jiných právních předpisů
- při hodnocení správného postupu při poskytování zdravotních služeb,

Pacient

- v přítomnosti zaměstnance pověřeného poskytovatelem
- Právo činit si výpisy nebo kopie

Rodina, příbuzní, pozůstalí

- zákonný zástupce nebo opatrovník pacienta;
- osoby určené pacientem, zákonným zástupcem nebo opatrovníkem pacienta,
- osoby blízké zemřelému pacientovi:
 - informace o zdravotním stavu pacienta, který zemřel, a informace o výsledku pitvy, byla-li provedena, včetně práva nahlížet do zdravotnické dokumentace vedené o jeho osobě nebo do jiných zápisů vztahujících se k jeho zdravotnímu stavu a pořizovat z nich výpisy nebo jejich kopie.
 - Zemřelý mohl tento přístup předem zakázat

Studenti

- Osoby získávající způsobilost k výkonu povolání zdravotnického pracovníka nebo jiného odborného pracovníka a zdravotničtí pracovníci uvedení v § 46 odst. 2 (pedagogové) mohou do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi nahlížet v rozsahu nezbytně nutném pro zajištění výuky; to neplatí, jestliže pacient nahlížení prokazatelně zakázal.
- NE ! Výpisy, opisy

Pořizování kopií

V zásadě pořizuje poskytovatel

- úhradu ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením výpisu
- v případě, že je zdravotnická dokumentace vedena pouze v elektronické podobě, má pacient nebo jiná osoba oprávněná podle § 65 právo nahlížet dálkovým přístupem nebo na pořízení její kopie na technickém nosiči dat, který si určí, nebrání-li tomu technické možnosti poskytovatele; to neplatí, požaduje-li listinnou podobu.

Na místě může i osoba oprávněná ze zákona

O každém pořízení učinit záznam (s výjimkou zdrav. pracovníka)

Za porušení povinné mlčenlivosti se nepovažuje

- předávání informací nezbytných pro zajištění návaznosti poskytovaných zdravotních služeb,
- sdělování údajů nebo jiných skutečností, je-li poskytovatel zproštěn pacientem mlčenlivosti
- pro potřeby trestního řízení
- v nezbytném rozsahu pro ochranu vlastních práv

Občanský zákoník (platí souběžně se ZZS)

- každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,
- Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod.
- Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, **sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam**, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit.

Trestní odpovědnost

- bude potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, poruší povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.
- **Až tři léta nebo zákaz činnosti**

Ochrana osobních údajů

- Zvláštní právní úprava
- Vztahuje se i na databáze mimo zdravotnickou dokumentaci
- Vztahuje se i na vzorky a biometrické údaje

Komunikace s rodinnými příslušníky a orgány veřejné moci

Už víme...

- Zdravotnickým pracovníkům a studentům, kteří se připravují na výkon zdravotnického povolání, jsou zpřístupněny citlivé informace, které jsou kryty zákonnou povinnou mlčenlivostí zdravotnických pracovníků.
- Porušení povinné mlčenlivosti může mít za následek citelné sankce.

Vyžadování informací o zdravotním stavu osobami odlišnými od pacienta

- V tomto modulu si probereme, jak je to u:
 - a) Rodinných příslušníků
 - b) orgánů veřejné moci (například Policie ČR, soudů, různých správních orgánů atd.)

Rodinní příslušníci pacienta

- Pozor! Plně svéprávný pacient zásadně rozhoduje o sdělování informací o svém zdravotním stavu sám! To platí i vůči rodinným příslušníkům pacienta (osobám blízkým).
- Pacient tedy může určit jakoukoliv osobu (i nepříbuznou), které mohou být sdělovány informace o jeho zdravotním stavu, a naopak bez jeho souhlasu není možné důvěrné informace sdělit ani osobám pacientovi blízkým.
- Výjimkou je, pokud zdravotní stav pacienta vyžaduje, aby tyto osoby o pacienta pečovaly, resp. to je nezbytné pro ochranu jejich zdraví.

Rodinní příslušníci pacienta

- Pozor! Plně svéprávný pacient zásadně rozhoduje o sdělování informací o svém zdravotním stavu sám! To platí i vůči rodinným příslušníkům pacienta (osobám blízkým).
- Pacient tedy může určit jakoukoliv osobu (i nepříbuznou), které mohou být sdělovány informace o jeho zdravotním stavu, a naopak bez jeho souhlasu není možné důvěrné informace sdělit ani osobám pacientovi blízkým.
- Výjimkou je, pokud zdravotní stav pacienta vyžaduje, aby tyto osoby o pacienta pečovaly, resp. to je nezbytné pro ochranu jejich zdraví.
- U pacienta, který není plně svéprávný, má zásadně právo rozhodovat o sdělování informací třetím osobám o zdravotním stavu jeho zákonný zástupce nebo opatrovník (určený soudem).

Podávání informací o zdravotním stavu

- Informace o zdravotním stavu podává vždy ošetřující zdravotnický pracovník!
- Pro studenty lékařských fakult tedy platí, že informace o zdravotním stavu pacientů nikomu nepodávají, a to ani rodinným příslušníkům pacienta!

Informace o zdravotním stavu pacienta vyžádané orgány veřejné moci

- Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků je daná zákonem a má velký společenský význam (vzpomeňte si na právo na soukromí).
- Platí pravidlo, že i orgány veřejné moci včetně policie a soudů mohou informace o zdravotním stavu vyžadovat výhradně v případech, kdy jim to zákon výslovně umožní.
- Samo o sobě tedy nestačí, že např. policista přijde do nemocnice a ptá se na zdravotní stav pacienta (typicky u úrazů zapříčiněných druhou osobou).

Oznamovací povinnost

- V určitých případech však existuje tzv. **oznamovací povinnost**, kdy musí úplně každý (nikoliv jen zdravotnický pracovník) oznámit Policii České republiky skutečnost, že na někom byl spáchán trestný čin týrání svěřené osoby nebo úmyslného těžkého ublížení na zdraví (tj. vážného zranění).
- U dětí je v určitých případech nutno informovat orgán sociálně právní ochrany dětí (tzv. OSPOD).
- V nemocnici by však tuto oznamovací povinnost měli primárně splnit ošetřující zdravotničtí pracovníci, nikoliv studenti.

Zapamatujte si!

- Zdaleka ne každý, kdo se zajímá o zdravotní stav pacienta, má na tyto informace nárok!
- To platí jak pro rodinné příslušníky pacienta, tak i orgány veřejné moci.

Závěr

- Studenti by se měli podávání informací o zdravotním stavu zásadně vyvarovat, a to jak vůči pacientovi, tak i třetím osobám (rodinným příslušníkům, orgánům veřejné moci a dalším).

Odbočka:
Definice Osoby blízké

Osoby blízké

příbuzný v řadě přímé, sourozenec

Osoby blízke

manžel / partner

Osoby blízké

- jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní
- osoby, které spolu trvale žijí.*

* vyvratitelná domněnka

Osoby blízké

- osoby sešvagřené*
 - vznikem manželství vznikne švagrovství mezi jedním manželem a příbuznými druhého manžela.
 - zanikne-li manželství smrtí jednoho z manželů, švagrovství tím nezaniká.

* vyvratitelná domněnka

Osoby blízke

Osoby blízké

The world's biggest family: The man with 39 wives, 94 children, 14-daughters-in-law and 33 grandchildren. The Ziona family in its entirety with all 181 members.

(některá) Práva osoby blízké

- Právo pacienta na nepřetržitou přítomnost OB
- Právo na informace o aktuálním zdravotním stavu, pacient nemůže určit komu se má informace poskytnout
- Právo dát souhlas s poskytnutím služby za pacienta
- Podat za pacienta stížnost